

VRAK-info

2005 – nummer 4

december 2005, januari – februari 2006
(driemaandelijks)

VRAK-rekening: 001-1281217-20
v.u.: Jan Hellebaut, Patriottenstraat 27, 2600 Berchem

Geen geld voor geweld

VRAK – AKtie VRedesbelasting
Patriottenstraat 27, 2600 Berchem

Tel.: 03/281 68 39; Fax: 03/281 68 79; E-mail: vrak@advalvas.be;
Website: surf.to/vrak

Tweede ronde politieke wandeling:

De politieke partijen en ons gewetensbezwaar

In het voorjaar hield VRAK een reeks politieke wandelingen langs de Vlaamse politieke partijen om een beter inzicht te krijgen in hun benadering van reeds erkende gewetensbezwaren en gewetensbezwaren in het algemeen. We hebben daarover verslag uitgebracht in de VRAK-info van juni en september. Naar aanleiding van de Vlaamse Vredesweek organiseerde VRAK een tweede reeks bezoeken, meer specifiek over het gewetensbezwaar tegen de militaire bestemming van belastinggeld (GMBB) of fiscale militaire dienstplicht. We wilden weten of de partijen zich kunnen inleven in dat gewetensbezwaar, hoe ze daaraan willen tegemoetkomen en hoe ze tegenover het huidige wetsvoorstel staan.

SPIRIT

SPIRIT erkent het gewetensbezwaar tegen de fiscale militaire dienstplicht volledig en heeft het wetsvoorstel GMBB in 2005 ingediend in Kamer en Senaat. Met onze gesprekspartners senator Lionel Vandenberghe en zijn medewerkster Sara Depauw bespraken we welke contacten er verder moeten gelegd worden. Zij merken op dat er in de Senaat heel wat belangstelling is voor meer controle op de bewapening en voor het verstrengen van de

wapenwetten op de productie en handel van wapens. De senator heeft ook reeds met een aantal leden van de Commissie Buitenlandse Zaken een interessante discussie over het wetsvoorstel kunnen voeren en het wetsvoorstel toegelicht op Actua TV.

Als VRAK leggen we nu de nadruk op het leggen van contacten om het gewetensbezwaar persoonlijk uit te leggen.

VLD

Volgens Johan Hanssens, politiek directeur van de VLD, erkent zijn partij ons gewetensbezwaar volledig en volmondig. De vraag is welke rechten je daaruit kan puren. Als je de logica doortrekt, dan kan je problemen krijgen met o.a. extreme katholieken die niet willen meebetalen voor abortus. Het zou niet eerlijk zijn volgens de VLD om speciale rechten toe te kennen aan gewetensbezwaarden fiscale militaire dienstplicht, maar niet aan andere gewetensbezwaarden en niet-gewetensbezwaarden. De VLD wil niet positief discrimineren. Daarom stelt de partij voor om een bepaald percentage van het belastinggeld (van enkele percenten tot 10 %) door de belastingbetaler zelf te laten bestemmen. Dat is een idee dat Guy Verhofstadt in zijn 'Burgermanifest' van 1991 en in 'Burgerdemocratie' van 1993 heeft uitgewerkt. Het percentage dat door de burger kan worden bestemd, kan naar een waaier van mogelijkheden gaan, o.a. naar ontwikkelingssamenwerking, cultuur, Greenpeace en ... het nog op te richten Vredesfonds. Volgens Johan Hanssens zullen heel veel mensen kiezen voor het Vredesfonds. Daarmee komt men volgens hem tegemoet aan het gewetensbezwaar tegen de fiscale militaire dienstplicht en kunnen ook andere mensen die geen gewetensbezwaar hebben een bestemming geven aan hun belastinggeld.

We zijn als VRAK zeer verheugd over de principiële erkenning van het GMBB door de VLD. We werpen echter op dat we ons in de praktische uitwerking niet kunnen terugvinden en we de erkenning van ons gewetensbezwaar niet terugvinden. Het feit dat wij in geweten op geen enkele wijze kunnen meewerken aan het doden van medemensen wordt gereduceerd tot een vorm van niet willen en wordt gelijkgesteld aan een hele reeks van politieke en andere 'keuzemogelijkheden'.

Verdergaand op het voorstel van de VLD is het helemaal niet zeker dat het bedrag dat een gewetensbezwaarde zelf zou kunnen besteden overeen zou komen met het volledige bedrag dat aan militaire defensie wordt gespendeerd. Op dit moment is dat 11%. Het is nog maar de vraag of men ooit zo'n hoog percentage door de belastingplichtige zelf zal laten bestemmen, áls zo'n maatregel al ooit van kracht zou worden. Wie zal beslissen naar welke bestemmingen of organisaties het percentage wel mag gaan en naar welke niet? Het gevaar is dan veel groter dan bij de erkenning van gewetensbezwaren dat men die vraag zal uitvechten voor de rechtbank omwille van schending van het gelijkheidsbeginsel. Wat dat betreft, biedt het VLD-voorstel geen betere oplossing dan het wetsvoorstel GMBB. Bovendien is het slechts een hypothese van de VLD te denken dat veel mensen zouden kiezen voor het Vredesfonds. Niemand kan zeggen of dit zo zal zijn daar er een hele reeks interessante bestemmingen op de lijst zouden staan.

SP.a

We hadden een gesprek met volksvertegenwoordiger Magda De Meyer en medewerker Jan Vermeersch. De sp.a begrijpt het GMBB, maar heeft er ook een probleem mee.

De partij werkt aan vrede op een aantal manieren, die ook VRAK zullen interesseren: (a) vermindering van het budget (militaire) defensie; (b) militaire middelen in dienst van vredeshandhaving (onder internationaal mandaat van de UNO); (c) strengere controle op wapens en fabricage ervan, zoeken naar reconversie van de sector.

Hoezeer Magda De Meyer de gedachte van het wetsvoorstel ook genegen is, heeft de partij er een principiële bezwaar tegen: (a) de belastingen zijn globaal en (b) het schept een gevaarlijk precedent voor iedereen die met iets komt aanzetten (abortus, ...).

De partij heeft een probleem met de tactiek, wil een ander mechanisme en is bereid creatief mee te denken. De toekomstige partijvoorzitter (Van de Lanotte) stelt voor om 1/3e van het defensiebudget af te halen en te besteden aan ontwikkelingssamenwerking voor conflictpreventie/hantering. Misschien kan men ook voorzien dat de belastingbetaler ook op de aangifte kan aankruisen dat hij daarvoor iets extra's wil betalen bovenop zijn verplichte belasting.

Tot slot merkt Magda De Meyer nog op dat een degelijke hoorzitting wenselijk zou zijn.

VRAK vindt dat die voorstellen ons gewetensbezwaar minimaliseren en er niet aan tegemoet komen. Het gewetensbezwaar is een waardevol goed, dat evenzeer moet worden gerespecteerd en gestimuleerd als ander wenselijk gedrag. Dat kan ook via de belastingen. Want op andere gebieden gebeurt dat nu ook al (energiebesparende investeringen, hypothecaire leningen, etc.).

VRAK vindt dat de houding van de partij is ingegeven door de angst voor andere fiscale verzoeken en dat angst geen goede raadgeefster is in de politiek. Hierop komt geen antwoord.

De SP.a vraagt of men gewetensbezwaren in het algemeen moet toelaten. VRAK antwoordt hierop dat het parlement over elk geval apart moet beslissen.

NV-A

Bij monde van Piet De Bruyn, perswoordvoerder, en Louis Ide, ondervoorzitter, vernemen we dat de NV-A zich kan inleven in het gewetensbezwaar tegen de fiscale militaire dienstplicht en dus positief tegenover het wetsvoorstel GMBB staat. Volgens hen ligt dat in het verlengde van de wet op de gewetensbezwaarden tegen militaire dienst van 1964 en getuigt dat van een verdere evolutie in het maatschappelijk denken. De NV-A heeft geen fundamentele of inhoudelijke bezwaren en zal het wetsvoorstel steunen in de Kamer via Patrick De Groote, volksvertegenwoordiger.

De NV-A vraagt om voorbeelden van hoe de taken van het Vredesfonds concreet zouden kunnen worden ingevuld. De taken opgesomd in artikel 6 van het wetsvoorstel worden door VRAK nader omschreven. Er volgt dan nog een geanimeerde discussie over de vraag naar de mogelijkheden en grenzen van geweldvrij optreden. Arts Louis Ide maakt zich, na 5 jaar ervaring met Artsen zonder Grenzen, zorgen over de "humanitaire optredens" van legers die de

taken en de mensen van NGO's in gevaar brengen doordat de hulpverleners terecht of ten onrechte soms als partijdig worden gezien.

Groen!

Groen! heeft het wetsvoorstel GMBB altijd gesteund en vaak ingediend. Onze gesprekspartner Eloi Glorieux wil vooral het draagvlak voor het wetsvoorstel helpen vergroten. Hij denkt daarbij zowel aan gesprekken die VRAK met andere parlementsleden moet voeren als aan het belang van gesprekken met de partij- en fractievoorzitters: de partijen moeten zich openlijk uitspreken en zich niet verschuilen achter één progressief parlements lid dat wél het gewetensbezwaar effectief wil erkennen. Ook voor en na verkiezingen behoren partijen zich uit te spreken over hun steun voor het wetsvoorstel. Verder blijft het ook nodig om naar de basis toe te werken.

Groen! is bereid om het gewetensbezwaar tegen de fiscale militaire dienstplicht te blijven verdedigen. Groen! heeft nu geen federale parlementsleden, maar hoopt na de federale verkiezingen haar steun te hernieuwen. Volgens Eloi Glorieux zijn nieuwe ideeën (ecologie, zone 30, ...) in het begin niet algemeen welkom bij publiek en partijen, maar op langere termijn ziet iedereen in dat ze nodig zijn. Een hoorzitting zou het debat kunnen aanzwengelen.

CD&V

Het gesprek met volksvertegenwoordiger Nathalie Muylle en medewerker Marc Paredis ging (nog) niet over het standpunt van de CD&V, waarnaar VRAK gevraagd had. Nathalie Muylle had wel oren naar het principe, maar vroeg naar bijkomende informatie over problemen zoals de directe en indirecte belastingen. Ook waren er nog vragen over wat "militair" is en wat niet, en door welke departementen die activiteiten worden begroot. Nathalie Muylle belooft de kwestie op de agenda van de gezamenlijke fractievergadering van Kamer en Senaat te brengen. De partij kan rekening houden met het advies van de parlementsleden om een antwoord op de vragen van VRAK te geven. Dit zou voor eind december gebeuren.

Deze gesprekken, waarin de standpunten van de meeste partijen duidelijk naar voren zijn gekomen, zullen we aangrijpen om er ons verdere lobbywerk op te baseren.

Dienstweigeren en de Europese grondwet

Moet je voor of tegen de Europese grondwet zijn? Dat is een moeilijke vraag, want wat staat er precies in? Als "erkende gewetensbezwaarde militaire dienst" (oftewel dienstweigeraar) keek Bart Horeman van onze Nederlandse zusterbeweging "Euro's voor Vrede" naar één zinnetje en kwam tot interessante ontdekkingen.

"Het recht op dienstweigering op grond van gewetensbezwaren wordt erkend volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen." Deze zin staat in artikel II-70, lid 2 van de Europese Grondwet, in het hoofdstuk over Grondrechten.

Maar hoe moet je dit lezen? In een maximalistische variant zou je kunnen zeggen: dienstweigeren wordt dus overal in de EU erkend en alle lidstaten mogen zelf in nationale wetten de uitoefening van het recht regelen. Nou is dat niet zo bijzonder, want alle lidstaten met militaire dienstplicht, hebben inderdaad een wettelijke regeling voor het weigeren op grond van gewetensbezwaren.

Maar wat gebeurt er als een nieuw land wil toetreden tot de EU, maar geen nationale wetgeving heeft die het recht op dienstweigeren erkent? Dat is geen fictie, want het huidige Turkije is zo'n kandidaat. Kan dan de EU grondwet gebruikt worden om nationale wetgeving af te dwingen? Of geldt dan de minimalistische variant: als een lidstaat van de EU geen nationale wet heeft die het recht op dienstweigering regelt, bestaat er in die lidstaat geen recht. Ik vrees dat juristen de EU grondwet zo zullen lezen. Het doet een beetje denken aan de jarenlange situatie in Rusland, waar het recht op dienstweigeren (sinds 1993) in de grondwet stond, maar sommige rechters het recht aan dienstweigeraars niet wilden geven, omdat er geen relevante wetgeving was die het recht regelde.

Hetzelfde probleem doet zich voor in de lidstaten die geen militaire dienstplicht (meer) hebben, maar die ook geen wettelijke regeling hebben voor beroepsmilitairen die gewetensbezwaren hebben of krijgen. Dan praten we over minstens 10 lidstaten: België, Frankrijk, Hongarije, Italië, Luxemburg, Malta, Portugal, Slowakije, Spanje en Groot-Brittannië. Kunnen beroepsmilitairen in deze landen zich beroepen op de EU grondwet? Ik betwijfel het, want er bestaat in hun eigen land geen wettelijke regeling. Als je bedenkt dat in de toekomst de vorming van een EU krijgsmacht vrijwel onvermijdelijk is (deze EU grondwet vormt daar ook de basis voor), dan roept het nog meer twijfel op. Als de EU verantwoordelijk wordt voor het inzetten van militairen, dan mag je hopen dat er uniforme Europese regels voor vrijstelling op grond van gewetensbezwaren komen, en dat het niet aan al dan niet bestaande nationale wetgeving wordt overgelaten.

Interessant is het om na het lezen van de Nederlandse tekst van de EU grondwet ook eens in andere talen te kijken wat er staat. Wat blijkt? Bij deze ene zin uit artikel II-70 zijn er opvallende verschillen. Dat is opmerkelijk, omdat

de tekst waarschijnlijk integraal is overgenomen uit het al in 2000 vastgestelde Europees Handvest van grondrechten.

Voor zover ik kan nagaan zijn de Duitse, Deense, Tsjechische en Nederlandse vertaling de enige die in artikel II-70, lid 2 expliciet de (militaire) dienstplicht noemen. In vele andere talen (alle Romaanse talen en het Engels) is alleen sprake van het recht op gewetensbezwaren, en niet expliciet gericht op het weigeren van de militaire dienstplicht.

Zo staat er in de Engelse versie: "The right to conscientious objection is recognised, in accordance with the national laws governing the exercise of this right." Het is wel begrijpelijk, omdat in de Engelse taal conscientious objection vaak synoniem is met dienstweigering, maar in de Engelse versie staat geen verwijzing naar de militaire dienstplicht. Het zou hier dus ook om andere gewetensbezwaren kunnen gaan. Juist omdat het om een geclausuleerd recht gaat (het is erkend, volgens de nationale wetgeving) zie ik ook niet in waarom het grondrecht tot weigering van de militaire dienst beperkt zou moeten worden. In Nederland zijn nog vele andere wettelijke regelingen voor gewetensbezwaren (o.a. in het arbeidsrecht).

Overigens is om die reden de Nederlandse vertaling ook al opmerkelijk, omdat in de huidige Nederlandse wetgeving de term "dienstweigering", niet voorkomt, maar altijd gesproken wordt van "gewetensbezwaren tegen de vervulling van militaire dienst". Door deze woordkeuze zou je dus kunnen zeggen dat de Nederlandse vertaling zich niet beperkt tot militaire dienst, maar ook andere dienstweigering (bijvoorbeeld van een dienstopdracht van een werkgever) insluit.

Het roept de vraag op of er hier sprake is van toevallige interpretaties door de vertalers of van bewuste keuzes bij de vertalingen. Ik denk dat het om toevalligheden gaat. Het mooiste is het verschil te zien bij de Tsjechische en Slowaakse vertaling. De Slowaken volgen de Romaanse talen en het Engels, en hebben het enkel over "v_hradu svedomia" (gewetensbezwaren). De Tsjechen lijken zich op het Duits te baseren, want hier is toegevoegd "odmítnout vykonávat vojenskou sluzbu z duvodu svidomí" (weigering verrichting militaire dienst om reden van geweten).

Helemaal bont wordt het als je de Zweedse vertaling bekijkt: "Rätten till vapenvägran skall erkännas enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet." Waar zijn de "gewetensbezwaren" gebleven? Je kan "recht op gewetensbezwaren" (Engelse versie) toch onmogelijk vertalen met "recht op wapenweigeren" (Zweedse versie). Gezien de Zweedse dienstplichtwetgeving, waarin men - gewetensbezwaren of niet - gewoon voor een civiele variant van de militaire dienstplicht kan kiezen, is de Zweedse vertaalslag niet onbegrijpelijk, maar het is absoluut niet wat er in andere talen staat.

Hoewel vertaalproblemen niet een hoofdreden zijn om de hele EU grondwet in de prullenbak te gooien, blijft het toch opmerkelijk dat in dit artikel II-70, lid 2, zelfs in de drie hoofdtalen van de EU, een opvallend verschil zit. De Franse en Engelse tekst zijn identiek en reppen uitsluitend over het recht op gewetensbezwaren, maar de Duitse tekst over "Das Recht auf Wehrdienstverweigerung aus Gewissensgründen" is zeer expliciet: het gaat om gewetensbezwaren tegen de militaire dienstplicht. De weg naar de Europese eenwording is nog lang en de Franse slag zal nog vaak botsen met de Duitse degelijkheid.

Vrolijke Kerst

VRAK wenst alle lezers, donateurs, sympathisanten, actievoerders, vrijwilligers, politici,... een fijn kerstfeest en een gelukkig, vreugdevol en vredevol 2006.

Om het jaar 2005 financieel gelukkig en vreugdevol in peis en vree (= met de jaarrekeningen in evenwicht) af te kunnen sluiten, heeft VRAK nog bijdragen nodig voor de laatste maand salaris van onze medewerker, deze VRAK-INFO en enkele andere werkingskosten.

We zouden het bezoek van de kerstman aan onze bankrekening erg op prijs stellen. Kunt u VRAK helpen met een bijdrage op rekening 001-1281217-20 van Actie Vredesbelasting? Met onze hartelijke dank.